

joie Vilmos fia számára, Részletek a Mária angol hercegnő tanítója számára írt utasításokból és végül a lefordított művekben előforduló tulajdonnevek betűrendes magyarázata. A fordítás mindenütt könnyed, semmi erőltettség nem érezhető rajta, ennél fogva olvasása élvezetes.

Vives izzig-vérig keresztény és valláserkölcsi alapra helyezi pedagógiáját; részletei közül nem egy a mai korban is megállja helyét. Amit az egyes tantárgyak tanításmódjáról és anyagáról ír, az tiszta képet nyújt az akkori állapotokról és felfogásról. Az abban az időben divatos nyilvános vitatkozásoknak nem híve, mert ezek nem az igazságot célozzák, hanem inkább csalfa szócsavarássokból állanak, amelyek egyaránt ártanak a tudományoknak és az erkölcsöknek. Nagy híve a szép stílusnak, a magvas mondásoknak, s ezért azt ajánlja, hogy a növendék az ilyeneket akár hallja, akár olvassa valahol, egy erre a célra szolgáló füzetbe írja össze, hogy így jobban megmaradjanak emlékezetében és bármikor használni tudja őket. Nagyon érdekes az, amit a természettudományok tanításáról ír.

Akik szeretnek visszapillantani a múltba, megfontolásra és megszívlelésre méltót fognak találni a könyvben; látni fogják az emberi lélek alapvonalainak állandóságát, valamint azt, hogy egy-egy ma divatos jelszónak a gyökerei mily messze nyúlnak vissza s hogy *nil novum sub sole.* y—f.

Dr. Lósy-Schmidt Ede: Kempelen Farkas szerepe és érdeme a vakok általános oktatásának a megindításában. (Különlenyomat a Siketnémák és Vakok Oktatásügye 38. évfolyamából.) Bp. 1936. A szerző kiadása. (8-r., 23 l.)

A füzet méltó elismerést követel annak a feltaláló nagy magyar elmének, aki a vakok gyógypedagógiai oktatása területén úttörő találmányával irányt mutatott, de akinek e területen kifejtett nagyjelentőségű, korszakos munkásságát eddig nem méltatták érdeme szerint.

Kempelen Farkasról, a beszélőgép és a sakkozógép világhírű feltalálójáról van szó, aki Bécsben egy Paradis Mária Terézia nevű, vak osztrák leányt, Mária Terézia királynő keresztleányát tanította meg a XVIII. század 70-es éveiben írni, olvasni, és szerkesztett részére állítólag írógépet is. Nevét a szakirodalom ott, ahol a vakok általános szakoktatásának megindulásáról esik szó, mellőzi, holott Kempelent a vakoktatás történetében is előkelő hely illeti meg. Nagy irodalmi felkészültséggel tárgyalja a szerző Kempelennek a vak leány számára készített írókészülékét, amely ugyan nem írógép, hanem inkább szedőszekrény lehetett s amelyben a vak leány tudott látók számára nyomtatott betűkkel levelet írni. Ez abban az időben igen nagy dolog volt.

A szerző Kempelennek a vakok oktatása körül szerzett érdemeit összefoglalva, azt mondja: ő a vakok első ismert magyar tanítója, aki tanítványa és Haüy (a vakok első tanintézetének megalapítója) révén az egész művelt világ figyelmét a vakok ügyére terelte, s a vakok oktatásában felmutatott eredményeivel elhatározó befolyással volt az általános oktatás megindulására s az első tanintézet felállítására. Az utókoron a sor, hogy a mulasztásokat jóvá téve, Kempelennek is olyan emléket állítson a vakoktatás történetében, amely e te-

rületen végzett úttörő munkásságánál fogva régtől fogva megillette volna.

A magyar gyógypedagógiai oktatásügy munkásai bizonyára nagy hála-
val adóznak a nagy tudású szerzőnek, aki Kempelen Farkast, ezt a kimagasló
magyar elmét kiemelte a feledés homályából és ércnél maradandóbb emléket ál-
lított neki.

Eltes Mátyás.

H. von Szirmay-Pulszky: Genie und Irrsinn im ungarischen Geistesleben.
Verlag von Ernst Reinhardt. München, 1935. (212 l.)

Nagy emberekről nem könnyű elfogulatlan, minden tekintetben tárgyilagos jellemrajzot adni. A szellemi nagyság lenyűgöző ereje az életrajzírót sokszor elbűvöli, vakká teszi az árnyékoldalakkal szemben. Sokszor kegyeletlenségnek is látszik milliók bálványainak nimbuszát titkos hibáik felfedésével megtépázni. Így viszont a nagy emberek életrajzai sokszor oly érthetetlen mozzanatokat is tartalmaznak, melyeket csak a kegyelettel takargatott lelki defektusok felfedése tesz érthetővé. És e hiányok, miként az újabb patopszichológia kimutatja, sokszor olyan lelki betegségek, melyek a lángelmével együtt öröklődnek, a kiváló tehetséggel meglepő gyakran együtt járnak. Ezért a lángelmék biográfiája mellett újabban mind több érdeklődés irányul patográfiájuk felé is.

A magyar szellemi élet egyes kiválóságainak patográfiájával kisebb-nagyobb dolgozatok keretében már nálunk is többen foglalkoztak, Szirmayné Pulszky Henriette jelen munkája pedig sikeresül összefoglaló és kimerítő lélekrajzát iparkodik nyújtani a lelkibeteg magyar lángelméknek. Meglepő szorgalommal és sokoldalúsággal hordja össze az érdekes adatokat a magyar irodalom, tudomány, művészet, politikai élet régi és közelmúltjából, miközben szellemi életünknek csaknem minden ismert nagysága sorra kerül. Legkevesebbet aránylag a zeneművészet képviselőivel foglalkozik, viszont igen behatóan tárgyalja Adyt és a két Bolyait. Tanulmányai közben főleg Kretschmernek és Lange-Eichbaumnak, a két nagynevű német zsenikutatónak nyomdokait követi. Kitér a testalkatnak a lelki alkattal és lelki betegségekkel való kapcsolatára, továbbá a lángész, örület és hírnév összefüggésére is.

Lélekrajzai általában elevenek, plasztikusak és érdekesek, sajnos, legtöbbször szomorúan érdekesek. Az éremnek azt a másik oldalát mutatják, amelyet rendszerint takargatnak és amelyről láthatjuk, hogy a lángelmék lelki világa legtöbbször éppen nem irigylésre méltó. A dicsőségnek sokszor igen nagy ára van.

Az ilyen patográfiái tanulmányokat azonban mindig megfelelő kritikával kell olvasnunk. Hiszen a patográfus, akinek figyelme egyoldalúan a beteges lelki megnyilvánulásokra van beállítva, könnyen szomatol határozottan beteges tüneteket ott is, ahol esetleg csak valamilyen jellegzetes egyéni saját-ságról van szó, amilyen többé-kevésbé mindegyikünkben megtalálható. Szerzőnk ugyan nagyon helyesen elismeri, hogy lángész és örület nem szükségképpen, hanem csak meglepő gyakoriságban függ össze, egyes megállapításai azonban nem meggyőzők. Így különösen a sokszor szereplő Ödipus-komplexus és általában a pszichoanalízis elméleteinek túlértékelése kelt az olvasóban indokolt kételkedést.